

Dos joves bosnians, una sèrbia i un musulmà, que van viure la guerra quan eren petits analitzen les llums i ombres de la reconciliació

“L’únic que ens diferencia és l’accent”

JORDI MARTÍ I COSTA / REPORTER ACADEMY

Fills de la guerra. Damir Bukvarevic i Maja Andric posen davant les vies del tren a la localitat bosniana de Bacevici, a prop de Mostar, on serbis, croats i musulmans assagen una difícil convivència

**SARA STIGGE
MARTA ALEMANY**
Srebrenica. Servei especial

Una cadena similar a la MTV emet videoclips amb els últims èxits a tot volum. El bar adorna un paisatge amb aire abandonat, prop d’una via de tren, a Bacevici (Bòsnia i Hercegovina). La llum tènue de l’establiment és l’únic que resplendeix aquesta nit. Semblant a un vell motel de carretera, són pocs els que s’asseuen a les cadires de plàstic a prendre l’última *pivo* (cervesa) de la jornada.

“Estava jugant al jardí de casa amb altres nens quan un home els va dir als meus pares que ens n’havíem d’anar temporalment”. Maja Andric és sèrbia. Es remou a la cadira en recordar quan va abandonar per primera vegada Bacevici, el 5 d’abril del 1992, a l’inici de la guerra. El que haurien d’haver estat set dies es van convertir en set anys. Ella en tenia vuit. Ara, 27, i treballa de llevadora a l’hospital de la part croata del poble. Durant la guerra va canviar cinc vegades d’escola, sempre com a desplaçada. “Els altres nens em miraven de manera estranya, com si fos diferent”. Va estudiar a Nebesija, a la regió de Trebinje, entre altres zones de majoria sèrbia, però mai no es va sentir a casa.

Assegut just al seu costat, la història de Damir Bukvarevic comença una mica diferent: “El meu pare el van matar el març del 1992. Era policia i sabia massa coses”. Encara que la música ressona de manera estrident, la veu de Damir s’alça amb autoritat: clara i directa. Des que treballa com a intèrpret, el seu espanyol és gairebé perfecte, igual que el de la Maja, que el va aprendre quan treballava per a l’exèrcit espanyol de cuinera.

“A partir de la mort del meu pare van començar els viatges d’anada i tornada a Tuzla, a poca distància de Kalesija, el meu poble”. Damir feia els trajectes quan tenia deu anys i ara els recorda amb 29, com a advocat, policia i musulmà. El 2 de maig del 1992, l’exèrcit serbi va entrar a Kalesija i ho va cremar tot, casa seva també. “Ets en un poble que no és el teu, en un llit que no et pertany”.

Malgrat viure en zones diferents,

“És clar que hi ha odi, si els croats ensenyen als seus fills a atacar musulmans!”, diu Maja

tots dos van passar gana. La guerra els ho va prendre tot, no tenien feina ni electricitat. “No hi havia gent, no hi havia ocells. No hi havia res ni ningú”, explica Maja. Quan finalment la seva família va tornar a casa, al final de la guerra, ja havia fet amics a Nebesija i li va costar un any i mig de reprendre

“Durant la guerra no tens ningú més que Déu, per això avui la religió és important”, opina Damir

la seva vida. Damir s’endinsa en el tema. “Per aquesta raó, ara la religió és important. Durant el conflicte, quan no tens res ni ningú, a l’únic a qui pots estendre la mà és a Déu”.

La nit es fa més intensa i a la tele les artistes de moda canten sense parar. Bacevici, com Mostar, està dividida en

una part croata i una altra de sèrbia. Abans de la guerra “no importava la religió, no distingies entre ètnies” recorda la Maja. Avui és diferent. “Fa dos mesos, estava prenent un te amb una amiga i de sobte la policia ens va dir que ens n’havíem d’anar perquè un grup de joves croats volien atacar els musulmans. Com voleu que no hi hagi odi, si hi ha famílies que eduquen els seus fills dient-los que cal atacar-los?”, diu indignada.

Els casos no sempre són tan extrems. Maja explica com un dia el seu pare va anar a comprar pa i va demanar un *hyeb* (pa, en serbi). Fins que no va demanar un *kruh* (pa, en croat) la dependenta va dir que no l’entenia. Les diferències s’accentuen als pobles petits i allunyats, mentre que a les grans ciutats com Mostar o Sarajevo hi ha més convivència multiètnica.

Damir ho té clar: “El dia que ens adonem que junts som més forts que dividits, llavors tornarem a ser un país”. Maja, al seu costat, assenteix. “L’únic que ens diferencia és l’accent”, continua en Damir. Per ell, la solució és crear llocs de treball. “Quan no passes gana, no és tan fàcil que et manipulin”. En canvi per Maja, el remei és més borrós, ja que encara hi ha zones enverinades de nacionalisme. Només coincideixen que la situació actual és la que els polítics volen mantenir “perquè els convé”.

Encara que és estiu, la temperatura és agradable i tranquil·la. De tant en tant, ressona el xiulet del tren que recorre la via de davant. El so intens i espontani talla el silenci de fora del bar. Quan els vagons s’allunyen, a dins continuen els videoclips a ritme frenètic, gairebé estressant. “La música va ser el primer que va creuar fronteres i es va barrejar entre les ètnies”, comenta Damir. Si és així, que continuï la música, encara que sigui ensordidora.●

**Xavier
Batalla**

El món cap per avall

Tot va cap per avall, o gairebé. Encara al segle passat, el món occidental deia que estava entestat –per mitjà del colonialisme– a fer funcionar la perifèria. Era, deien, la càrrega de l’home blanc o, si voleu, la voluntat de portar-los pel bon camí, incloent-hi el religiós. Ara tot sembla diferent, especialment en l’àmbit econòmic. “La crisi afecta els països desenvolupats i no els de la perifèria. Turquia, per exemple, creix a l’11%; Índia, al 6%; la Xina, al 8%. La crisi està instal·lada als Estats Units, la Unió Europea i el Japó”, ha afirmat aquesta setmana Javier Solana al XXIII seminari sobre Europa Central que han organitzat a Sant Sebastià la Universitat del País Basc i l’Associació de Periodistes Europeus (APE).

No només l’economia va cap per avall. Adam Michnik, historiador i editor de *Gazeta Wyborcza*, explicava en aquest seminari que un diputat polonès va dir, sense que li caigués la cara de vergonya, que el triomf electoral de Barack Obama “significava el final de la civilització blanca”. Ja es veia venir, tot i això, que el diputat polonès no es queixaria que, a diferència del segle passat, els alemanys ja no vulguin anar a la guerra, ni tan sols a Líbia.

Molts dels canvis que ara coneixem van començar precisament al segle XX. Per exemple, la polarització creixent, tant política com periodística, que, sovint, com ha estat el cas de la dieta mediterrània de Rupert Murdoch, ha significat el mateix. Margaret Thatcher va ser pionera a Europa quan va escometre el consens en política, i darrere d’aquesta gran dona hi havia un comunicador capaç de transformar els fets en allò que el lector havia de percebre.

‘Diálogo en el infierno entre Maquiavelo y Montesquieu’ ayuda a entender la dieta dels mitjans de Murdoch

Històricament, la revolució ha estat cosa de l’esquerra, convençuda que és (era) possible superar els defectes de la naturalesa humana. A Europa, el conservadorisme va sorgir com una reacció contra el projecte il·lustrat de reconstruir la societat segons un model ideal. Però durant els darrers trenta anys, la revolució es va fer de dretes per canviar el món, com ha escrit John Gray a *Misa negra* (Paidós, 2008). Així va sortir la idea, publicitada per Murdoch, que la societat no existeix, sinó que només hi ha individus; que la desregulació dels mercats portaria el capitalisme popular, i que la banalització de la informació salvaria el sector de la premsa.

El 1864, Maurice Joly va escriure *Diálogo en el infierno entre Maquiavelo y Montesquieu* (El Aleph Editores, 2002), un pamflet contra Napoleó III que il·lustra com pot arribar a ser, de senzill, convertir una democràcia liberal en un règim autoritari sense necessitat d’abolir les institucions representatives. Davant les explicacions de Maquiavel, Montesquieu, horroritzat, reconeix que el florentí l’encerta: l’astúcia sense escrúpols del príncep i l’apatia política del poble es poden aliar per corrompre una democràcia liberal. No fa falta dir qui és qui en els diàlegs que hi surten.